

5304

13de Trinitatis-Søndag 1846

Grundtvigs prædikenmanuskripter fra 1845-46, fasc. 36,
udgivet januar 2010 af Lars Toftdahl Andersen
i Grundtvig-Byens digitale bibliotek med støtte fra
Tipsmidlerne (2001) og N.F.S. Grundtvigs Fond (2010).

8 ms, 6. september 1846

13de Trinitatis-Søndag 1846

Hellige Gud-Fader! – Dit Ord er Sandhed! Dit Ord til os er Aand og Liv! – Troens Ord, som maa høres! – ja, Himmelske Fader! i Dit Ord er Du nedsteget til os og aabenbarer Dig for os, og fremkalder os i vor sande Skikkelse, derfor lad Dit Ord være Speilet, hvori vi betragte baade Dig og os selv, saa vi maae see Lys i Dit Lys og søge den rette Klarhed i Din Beskuelse! Gjør det ved Din Helligaand i Vorherres Jesu Navn: Fadervor! Du, som er i Himlene!

Kunde der hos Christne være nogen Tvivl om, hvem der ligner den barmhjertige Samaritan i Dagens Evangelium, saa kunde der dog ingen være om, hvem der ligner Mennesket, som paa Veien fra *Jerusalem* til *Jeriko* faldt iblandt Røvere, der afklædte og forslog ham og lod ham ligge halvdød, thi det er aabenbar os selv, om vi ellers er Mennesker af meer end den udvortes Skikkelse, Mennesker, som føle, at de oprindelig er i Slægt med deres Gud og Skaber, fordi de er skabte i Hans Billede og efter Hans Lignelse. Og kun med Disse, de være faa eller mange, er det, vi kan tale enten om guddommelige eller menneskelige Ting, thi de Andre veed ligesaalidt som de Umælende, hvad det er, vi tale om, forstaae os *igrunden* ligesaalidt, naar vi sige, at Mennesket skal elske og ligne Gud, som naar vi forkynde, at Han som var i Guds Skikkelse, fornedrede sig selv og blev Mennesker lig, at Ordet blev Kiød og boede iblandt os med en Herlighed, som Propheter og Konger længdes efter at see, men saae ikke.

13de Trinitatis-Søndag 1846

Ja, staaer Mennesket for os, som Det kom fra Guds Haand, som Det oplivet af Hans Aand, omringet af Hans Engle, velsignet med Hans Røst, beundret og adlydt af Himlens Fugle, af Havets Fiske og Markens Dyr, kronet af Guds Naade til Jordens Majestæt, udrustet til at gjøre sig den underdanig, skabt til det evige Liv, og oplyst til at see sit Maal i det Høie, staaer Mennesket saaledes for os i Guds Have, indtraadt paa den store Løbebane, der ei kan beskrives bedre end som en Reise fra *Jerusalem* til *Jeriko*, fra *Fre-dens Hjem* til *Palmestaden*, og sammenligne vi dermed, hvad Mennesket nu naturlig er og har alt længe været, da maae vi enten tænke, som Guds og sin egen Fiende, har rasende mishandlet og ødelagt sig selv, eller at det er gaaet som med Mennesket i Dagens Evangelium, som faldt iblandt Røvere, der klædte ham nøgen af, forslog ham og lod ham ligge *halvdød*.

Og at nu det Sidste, det Mindste af to onde Ting er Tilfældet, det lærer Skriften os, og det stadfæste daglig Erfaring, thi efter Skriften var det jo Djævelskabet, den aandelige Røverbande, som overfaldt, udplyndrede og hardtad myrdede Mennesket, og nu da vi igien er blevet Børn af det aandelige *Jerusalem* og kan med Guds Fred gaae til *Palme-staden*, nu gaaer det jo tit Men-

13de Trinitatis-Søndag 1846

nesket saaledes, thi det skeer, hvergang et troende Christenbarn før han veed det, falder blandt vildfarende Begiærligheder og verdslige Lyster som en aandelig Røvertrop, der ikke forlader ham før han ligger halvdød og kan ikke røre sig.

Ja, m. V. vi veed det nok, at ikke blot de Ugudelige men ogsaa alle de Letsindige lee ad os, naar vi tale om legemlig sunde og stærke og selv tit i verdslig Henseende kloge og kraftige Folk enten som halv eller heel døde, men vi maae ligefuldt gjøre det, ikke blot fordi det er Bibelsk, men fordi det er sandt, om det end aldrig stod i Bibelen, at Mennesket, som er skabt i Guds Billede er i det mindste halvdødt, naar Det fattes den evige

Livs-Kraft, som er Guds Aand, thi ligesom den legemlige Død er en Skilsmisse mellem Sjæl og Legeme, saaledes er den aandelige Død en Skilsmisse mellem Gud og Sjælen, og ligesom vi kalde legemlig dødt alt hvad der er magtesløst og ufølsomt, saaledes maae vi kalde aandelig dødt Alt hvad der er ukiærligt og kraftløst til det Gode, som skrevet staaer: hvo som ikke elsker, bliver i Døden.

Vi veed paa den anden Side, at naar vi lægge Vægt paa Ordet *halvdødt* og sige, det udtrykker netop bestemt, hvad det naturlige Menneske er efter Faldet, da vil Somme mene, det er for lidet sagt, et halvt om ikke et heelt Kiættereri, som nedsætter Guds Naade og formindsker Hans Størværk, naar Han i Christo levendegjør os, som var døde i Overtrædelser; men det faaer saa være, Sandhed skal vore Læber bevare, og det er Sandhed, at Menneske-Naturen, faldet iblandt Røvere, nøgen, forslaaet, mishandlet, er dog i aandelig og hjertelig Forstand kun halvdød, og kunde ikke være mere, naar det Middel, Gud bruger til vor Redning, skulde udføre den; thi Middelet er jo *Guds Ord*, Hans Naades Ord, først Prophetisk og saa Apostolisk, et Ord, vi umuelig kunde høre, fatte og følge, dersom vi aandelig og hjertelig var meer end halvdøde, dersom Mennesket, skabt i Guds Billede ei, trods Faldet,

13de Trinitatis-Søndag 1846

med al den derpaa følgende Mishandling og Fordærvelse dog var som den rygende Tande, der kan oppustes og som det knækkede Rør, der kan forbindes, ja, som det halvdøde Menneske i Dagens Evangelium, hvis Saar, hvor dybe de end var, kunde forbindes og helbredes.

Vilde man nemlig sige, at Gud ved et Almagts-Ord ligesaa godt kunde levendegjøre de steendøde som de halvdøde i aandelig Forstand, da er det Nok at svare: Han gjør det ikke, Han begynder ikke sin Tale til Menneskens Børn med et Almagts-Ord, som omskaber dem, men Han begynder den med et Naadens Ord, som kalder dem, unyttigt for dem, som ikke have Øren at høre med, og spildt paa dem, som ikke have Hjertelag til at blive Børn igien, omvende sig og troe.

Saaledes talde Han jo mange Gange til Propheterne og til Folket ved dem, førend Sønnen kom med det evige Livs Ord og døbde med den Hellig-Aand, og selv nu, da Han er kommet for at gjøre alle Ting nye, selv nu begynder han jo med at spørge det gamle Menneske: forsager du Djævelen med alle hans Gierninger og alt hans Væsen, vil du ærlig vende Ryg til den Røvertrop, som har mishandlet dig og troer du paa din Skaber, paa Hans Søn Jesus Christus og paa den Helligaand? Først naar det gamle Menneske oprigtig har svaret Ja paa disse Spørgsmaal, først da kommer Almagts-Ordet med det ny Liv, først da virker Gienfødelsens og Fornyelsens Bad i den Helligaand.

13de Trinitatis-Søndag 1846

Men kan det dog ikke være det Samme, enten man forestiller sig det naturlige Menneske halvdødt eller steendødt i aandelig Forstand, da det christelige Liv dog altid er en ny Skabelse, saa enhver Christen maa bekiende med Apostelen: af Guds Naade er jeg Alt hvad jeg er?

Nei, det kan aldrig være det Samme, om vi har sande eller falske Forestillinger om Gud og Menneske, og her gjør det aabenbar en Forskiel, som paa Dag og Nat, thi naar vi tænker os det naturlige Menneske steendødt i aandelig Henseende, da maae alle Folk synes os lige onde, saa det maatte være blot Lune og Persons Anseelse hos Gud, at Nogle udvælges og Andre forskydes, Nogle annamme Troen og frelses, Andre forskyde den og fortabes, Nogle leve op i Guds Samfund og fornyes efter Hans Billede, som skabde os, og Andre bortkastes fra Hans Ansigt i den evige Død. Saaledes veed vi, de Ugudelige altid betragte Guds aabenbarede Raad til Synderes Frelse, men vi maae jo ikke drage i Aag med dem, men altid holde fast paa, at Gud bliver ved at være retfærdig, skiøndt Han forlader Synder og retfærdiggjør af Naade dem, som troe paa Hans Søn, Vorherre *Jesus Christus*, og den jævne Løsning paa den høie Gaade er at *Gud seer paa Hjertet*, og saalænge Menneske-Hjertet, skabt i Guds Billede endnu banker i vort

13de Trinitatis-Søndag 1846

Bryst, om end nok saa mat, saalænge er vi i Guds Øine og i Sandhed kun aandelig halvdøde, saa vi kan høre, naar Han raaber til os og troende befale vor Sjæl i Hans Haand.

Og sandelig, har vi selv Deel i Menneske-Hjertet, da fatte vi let, hvad det vil sige, at dette Hjerte er skabt i Guds Billede, thi den mindste Gnist af sand, indbyrdes *Kiærlighed* er jo et levende Beviis paa vor Skabelse i Hans Billede, hvis Væsen er Kiærlighed, og spørge vi om Kiendemærket paa den sande Kiærlighed, da svarer Herren os saavel som den Skriftkloge i Dagens Evangelium om den barmhjertige Samaritan, og udtrykkelig med Slutnings-Ordet: gik du hen og gjør ligesaa!

Ja, som Herren sagde: salige de Barmhjertige, thi dem skal vederfares Barmhjertighed, saaledes er det, og vi veed det igrunden godt, thi hvor der er slet ingen Barmhjertighed, der sige vi alle med een Mund: der er intet Hjerte i Livet, intet Menneske-Hjerte, altsaa de Ubarmhjertige, de er hjertelig, derfor ogsaa aandelig steendøde, <de *Hjerteløse* er, som Djævlene, de aandelig *steendøde*> men hvor der er megen Barmhjertighed, der sige vi, er igrunden et godt Hjerte, og Gud siger ligesaa, fordi Han er rig paa Barmhjertighed formedelst sin store Kiærlighed, og fordi de Barmhjertige forstaae Ham, naar Han taler kiærlig til dem, føle deres Nøgenhed og Afmagt, Stenen paa Hjertet og Døden paa Læberne, saa de lægge gierne som Børn deres Hoved i den guddommelig udstrakte Faderhaand,

---

13de Trinitatis-Søndag 1846

og forvente deraf en ny Skabelse til Ære for Hans Hørehaand, som gjør underlige Ting, og til evigt Liv og fuldkommen Glæde for det halvdøde, udenfor Guds Samfund igrunden altid bedrøvede Hjerte.

Og see m. V. her opgaaer et nyt Lys over Guds Retfærdighed og Dom i denne Verden, thi vi finde intet Menneske-Barn, som er aldeles blottet for Barmhjertighed, saa i

strænge Forstand kommer Ingen aandelig dødfødt, men kun halvdød til Verden, derfor har vi alle et Fredens Hjem i et hjerteligt Moderskiød og sættes alle paa Løbebanen, ved hvis Maal de evige Palmer vinke os, vi møde Alle Røvere paa Veien og vi er alle afmægtige til Modstand, men det gjør Forskiellen om vi falde iblandt dem, udplyndres, mishandles og blive liggende halvdøde, eller vi slaae os til dem, afklæde os selv Menne- skeligheden, udrydde Barmhjertigheden, og sætte vor Glæde i at besnære, udplyndre, mishandle og myrde Næsten. I første Tilfælde lære vi ret at føle vor aandelige Afmagt og Elendighed og ret at sætte Pris paa Barmhjertighed, saa den himmelske Samaritan, som ikke nænner at gaae os forbi, kan aldrig tale saa stærke Ord om vor Usselhed eller saa dybe Ord om Miraklerne, der udkræves til vor Helbredelse at det skulde forarge os, og det er os soleklart at al hans Barmhjertighed var spildt paa os, hvis vi ikke vilde stræbe efter Evne at ligne ham.

13de Trinitatis-Søndag 1846

O Venner! saasandt vi derfor troe paa Ham som kan og vil forbinde og helbrede alle Menneske-Natures dødelige Saar, saa den fornyet efter Guds Billede kan gjøre Guds Gierning og evindeligt fryde sig i Hans Ansigts Lys, da lad os uudslettelig indprænte os Herrens Ord: gak hen og gjør ligesaa, først og sidst lægge Vinn paa Barmhjertighed i alle Maader, som det eneste Guddommelige vi beholdt af al vor medskabte Rigdom, og som den høieste Aabenbarelse af Gud paa Jorden, saa det er vor inderligste Lyst og vor ivrigste Bestræbelse at blive barmhjertige som vor Himmelske Fader er barmhjertig! Da skal Kiærlighed til Gud og Næsten i alle Maader voxe og formere sig hos os, og vi skal aldrig fattes de aandelige Gaver, vi behøve til vor beskikkede Gierning, til vort Haab, vor Fred og Glæde i Herren, men altid fryde os ved, at aandelig see ham, efter hvem Konger og Propheter længdes: Ordet, som blev Kiød og boer iblandt os med den Eenbaarnes Herlighed, fuld af Naade og Sandhed og fryde os til ogsaa legemlig at see Hans Herlighed, som Han har sagt: Fader! jeg vil, at de som Du har givet mig, skal være hvor jeg er og see min Herlighed som Du har givet mig før Verdens Grundvold blev lagt Amen! I Vorherres Jesu Navn Amen!

Min Sjæl, lov Herren, som udsletter alle dine Overtrædelser og *læger alle dine Sygdomme*, som kroner dig med Barmhjertighed og mætter din Mund med det Gode at du bliver *ung igjen* som *Ørnen*